

Analiza SWOT Województwa Dolnośląskiego

Materiał do dyskusji o kierunkach rozwoju regionu.

kwiecień 2012 r.

Wydział Koordynacji Polityki Regionalnej

Departament Rozwoju Regionalnego

Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

GOSPODARKA, INNOWACJE, TURYSTYKA, ROLNICTWO

MOCNE STRONY

Gospodarka:

- Atrakcyjne położenie na styku trzech państw, korzystne położenie w stosunku do zagranicznych rynków zbytu, bliskość dużych centrów miejskich.
- Wysoki na tle kraju poziom rozwoju gospodarczego oraz dynamika rozwojowa (drugie miejsce w kraju w zakresie PKB per capita).
- Dobrze rozwinięta struktura branżowa i różnorodność przemysłu dająca szansę na stabilny i zrównoważony rozwój.
- Występowanie złóż i duże rezerwy kopalin użytecznych.
- Relatywnie wysoka atrakcyjność inwestycyjna; występowanie dogodnych obszarów dla inwestycji gospodarczych i tworzenia miejsc pracy.
- Istnienie silnych ośrodków przemysłowych.
- Wysoki poziom rozwoju przedsiębiorczości, silny, zdywersyfikowany sektor MSP bazujący na lokalnych zasobach.
- Dobrze rozwinięte instytucje otoczenia biznesu.
- Znaczny udział i potencjał proeksportowych przedsiębiorstw w eksporcie kraju.
- Stosunkowo duża koncentracja inwestycji zagranicznych.

Innowacje:

- Znaczny udział firm w branży średnio wysokich i wysokich technologii w strukturze gospodarczej w porównaniu do sytuacji na poziomie kraju.
- Relatywnie znaczna aktywność innowacyjna wśród dolnośląskich przedsiębiorstw.
- Wyprecyzowanie się instytucji otoczenia biznesu świadczących usługi proinnowacyjne.
- Istotny potencjał naukowo-badawczy i akademicki skoncentrowany we Wrocławiu ale także obecny w innych miastach regionu.
- Wyróżniająca region struktura kierunków studiów sprzyjająca innowacyjności.
- Znaczny udział sektora IT w gospodarce regionu.

SŁABE STRONY

Gospodarka:

- Znaczne dysproporcje w poziomie rozwoju gospodarczego (PKB per capita) w poszczególnych podregionach województwa.
- Postępująca polaryzacja wewnątrz regionu (WrOM, LGOM) w zakresie inwestycji.
- Niska aktywność inwestycyjna sektora MŚP.
- Wysoki poziom dekapitalizacji majątku trwałego.
- Brak wykorzystania Odry do celów gospodarczych, transportowych, turystycznych, energetycznych, usługowych.
- Niski poziom usieciowienia gospodarki regionu, niewystarczające powiązania sieci i kooperacji między przedsiębiorstwami.
- Koncentracja instytucji otoczenia biznesu na dużych ośrodkach miejskich, nie docieranie z ofertą od małych ośrodków i obszarów peryferyjnych.
- Niski poziom wykorzystania zasobów naturalnych w regionalnym przetwórstwie.

Innowacje:

- Ograniczona współpraca jednostek naukowych z podmiotami gospodarki i brak zainteresowania przedsiębiorstw współpracą z jednostkami naukowo-badawczymi.
- Niski poziom nakładów na działalność badawczo rozwojową w MŚP.
- Słabość sektora badawczo-rozwojowego w zakresie komercjalizacji wiedzy oraz współpracy z przedsiębiorstwami.
- Mały udział firm wprowadzających innowacje produktowe, procesowe, organizacyjne.
- Brak zainteresowania rozwojem gospodarki innowacyjnej na poziomie lokalnym.

Turystyka:

- Wysoka atrakcyjność obszaru województwa oraz duży potencjał rozwoju turystyki.
- Bogate i zróżnicowane walory krajobrazowe.
- Obfite zasoby leczniczych wód mineralnych, w tym termalnych, z rezerwami do zagospodarowania i wykorzystania do celów lecznictwa uzdrowiskowego.
- Występowanie najwyższej klasy zabytków, pamiątek historycznych i zespołów zabytkowych o znaczeniu krajowym i europejskim.
- Silna baza uzdrowiskowa i wypoczynkowa, przystosowana do obsługi ruchu turystycznego w okresie całorocznym o różnym standardzie.

Rolnictwo:

- Korzystne warunki glebowo-klimatyczne dla prowadzenia wielokierunkowej produkcji rolniczej.
- Restrukturyzacja rolnictwa w kierunku wzmocnienia funkcji pozaprodukcyjnych na obszarach rolnych.
- Wyższy od średniej odsetek produkcji ekologicznej w całości upraw.

SZANSE

Gospodarka, innowacje, turystyka, rolnictwo:

- Rosnąca rozpoznawalność regionu ze względu na udział w międzynarodowych i światowych imprezach i wydarzeniach.
- Lokowanie oddziałów korporacji transnarodowych głównie finansowych i technologicznych na terenie województwa.
- Wzrost popytu na rynkach zewnętrznych na dobra i usługi produkowane, wydobywane, wytwarzane na bazie regionalnych zasobów i potencjału wytwórczego.
- Tworzenie miejsc pracy przy nowych inwestycjach.
- Otwartość korporacji międzynarodowych na przekazywanie wzorców pracy lokalnym firmom w ramach gospodarczych sieci współpracy.
- Zwiększenie udziału finansowania programów pomocowych dla Dolnego Śląska.
- Zwiększone zapotrzebowanie na wykorzystanie regionalnych złóż kopalin

Turystyka:

- Zły stan techniczny wielu zabytków, głównie rezydencjonalnych, obniżający ich atrakcyjność turystyczną.
- Niedoinwestowanie urządzeń rekreacyjnych i infrastruktury turystycznej na obszarach wypoczynkowych.
- Dekapitalizacja bazy uzdrowiskowej.
- Brak zintegrowanego systemu informacji i promocji turystycznej regionu.
- Mała ilość skomercjalizowanych produktów turystycznych.
- Zły stan oraz małe zróżnicowanie szlaków turystycznych.

Rolnictwo:

- Pas obszarów górskich i podgórszych o gorszych warunkach gospodarowania.
- Niski poziom usług wsparcia rolnictwa oraz niska aktywność grup i organizacji producenckich i rynkowych.
- Dominacja gospodarstw nietowarowych.
- Niska rentowność gospodarstw rolnych brak kapitału własnego.
- Zmniejszenie się roli produkcyjno-ekonomicznej rolnictwa (spadek do 4% w udziale tworzenia PKB).
- Mała specjalizacja produkcji zwierzęcej.
- Słaba pozycja przetwórstwa rolno-spożywczego.

ZAGROŻENIA

Gospodarka, innowacje, turystyka, rolnictwo:

- Utrzymująca się polaryzacja stopnia rozwoju gospodarczego regionu.
- Obniżanie atrakcyjności inwestycyjnej podregionu sudeckiego głównie w wyniku zaniechania inwestycji w system transportowy i infrastrukturę.
- Przewidywana likwidacja Specjalnych Stref Ekonomicznych .
- Zmniejszenie możliwości finansowania inwestycji publicznych i pogarszająca się kondycja finansowa gmin.
- Zmiany w europejskiej polityce spójności w zakresie priorytetowych obszarów interwencji.
- Utrzymujący się kryzys finansów publicznych w państwach UE.
- Słaba więź inwestorów zagranicznych z regionem.
- Rosnące usieciowienie gospodarek UE przy niskim poziomie zaangażowania polskich podmiotów.

użytecznych.

- Rozwój sektora IT
- Unowocześnianie się istniejącej bazy naukowo-badawczej.
- Rozwój branży turystycznej.
- Rozwój turystyki biznesowej i kongresowej.
- Nowe usługi medyczne, turystyczne i uzdrowiskowe związane ze starzeniem się populacji.
- Możliwość wykorzystania Odry do turystyki Wodnej.
- Wzrost popytu na produkty regionalne z Dolnego Śląska (zdrowa, ekologiczna żywność).

- Stosunkowo niska rozpoznawalność regionu jako miejsca atrakcyjnego turystycznie w Europie i na świecie.

ŚRODOWISKO NATURALNE

MOCNE STRONY

- Zróżnicowane zasoby przyrodnicze.
- Duże zwarte obszary ekosystemów leśnych i rolniczych.
- Wzrastający stopień lesistości terenu oraz powierzchni obszarów zielonych na terenach miejskich, fauna, flora, siedliska ptaków.
- Poprawiająca się jakość powietrza.
- Interesujące przyrodnicze walory krajoznawcze o charakterze wieloprzestrzennym – parki narodowe i krajobrazowe, a także rezerwy i osobliwości przyrody.

SŁABE STRONY

- Niski poziom rekultywacji i rewalidacji obszarów poeksploatacyjnych i przemysłowych.
- Degradacja naturalnej rzeźby terenu spowodowana działalnością gospodarczą.
- Brak zintegrowanego systemu zarządzania gospodarką odpadami.
- Niska świadomość ekologiczna ludności.

SZANSE

- Rozwój nowych technologii ostrzegania przed katastrofami naturalnymi.
- Poprawa jakości środowiska naturalnego.
- Europejskie wymogi w zakresie gospodarki odpadami

ZAGROŻENIA

- Niewystarczający poziom środków na rewitalizację, renowację, rewalidację, rekultywację środowiska.
- Brak sprzyjających regulacji dla funkcjonowania i rozbudowy obszarów chronionych.
- Niedostateczna ochrona przed potencjalnymi skutkami awarii przemysłowych.

ROZWÓJ SPOŁECZNY I KAPITAŁ LUDZKI

MOCNE STRONY

- Duży potencjał demograficzny (piąte miejsce w kraju pod względem liczby ludności).
- Relatywnie wysoki odsetek ludności w wieku produkcyjnym (65,6%).
- Wzrost przeciętnego trwania życia.
- Większy udział ludności miejskiej w ogóle mieszkańców województwa (70,17%).
- Ponadprzeciętna liczba osób z wykształceniem wyższym oraz wysokie upowszechnienie szkolnictwa wyższego.
- Rosnące wskaźniki skolaryzacji młodzieży w wieku 19-24 lata.
- Wrocław jako silny i rozpoznawalny ośrodek akademicki z dużym potencjałem naukowo-badawczym.
- Rozwój szkolnictwa wyższego w innych miastach regionu (Jelenia Góra, Legnica, Wałbrzych).
- Wzrost aspiracji edukacyjnych mieszkańców regionu (wysokie wskaźniki Long Life Learning (LLL)).
- Wysoka dostępność młodzieży do internetu w szkołach.
- Duża koncentracja wysoko wykwalifikowanej kadry.
- Koncentracja specjalistycznych placówek służby zdrowia (klinik i szpitali specjalistycznych).
- Duży potencjał środowisk twórczych i dobra infrastruktura związana z kulturą.
- Znacząca i wzrastająca aktywność obywatelska wpływająca na rozwój trzeciego sektora i społeczeństwa obywatelskiego.
- Bardzo duża liczba stowarzyszeń i fundacji także na obszarach wiejskich.

SZANSE

- Duże potencjalne szanse rozwojowe wynikające z dużego nagromadzenia kapitału społecznego i dość dobrego stanu kapitału ludzkiego.
- Wzrost aktywności organizacji pozarządowych.
- Rozwój społeczeństwa informacyjnego.
- Rozwój nowych specjalistycznych usług medycznych szczególnie z wykorzystaniem technologii komunikacyjnych.
- Rosnący odsetek ludzi wykształconych i poprawa warunków ich

SŁABE STRONY

- Niski przyrost naturalny, ujemne saldo migracji, rosące wskaźniki obciążenia demograficznego.
- Wyższa niż przeciętna umieralność osób w wieku produkcyjnym.
- Duże zróżnicowanie struktury zatrudnienia i bezrobocia w regionie.
- Duża liczba osób bezrobotnych oraz niski poziom kwalifikacji, w tym długotrwałe, oraz ludzi młodych i kobiet.
- Niska aktywność zawodowa ludności poniżej średniej krajowej.
- Brak zintegrowanego podejścia do rozwiązywania problemów społecznych i niewystarczająca infrastruktura pomocy społecznej.
- Niekorzystna struktura bazy szpitalnej (wiele szpitali o małej liczbie łóżek, wysokich kosztach funkcjonowania i dużym zadłużeniu).
- Niewystarczający wzrost liczby nowych, finansowo dostępnych, mieszkań oraz dekapitalizacja istniejącej bazy mieszkaniowej.
- Wewnątrzregionalne zróżnicowanie dochodowe, wysokie zagrożenie ubóstwem.
- Niski poziom bezpieczeństwa powszechnego – wysoki poziom przestępczości, niski poziom wykrywalności przestępstw.

ZAGROŻENIA

- Niekorzystne trendy demograficzne.
- Starzenie się społeczeństwa Unii Europejskiej - brak siły roboczej na rynku pracy.
- Trwałe migracje i odpływ kadry wykwalifikowanej z regionu.
- Rosnąca asymetria w dostępności do usług społecznych w mieście i na wsi.
- Marginalizacja społeczna na obszarach wiejskich i przemysłowych.
- Pogłębienie niedoborów wykwalifikowanych robotników i kadry

zatrudnienia.

- Wzrost zaangażowania społeczeństwa w sprawy regionu.
- Skuteczne zintegrowanie systemu zarządzania kryzysowego.
- Wysoki poziom tolerancji wobec odmienności, szczególnie wśród młodzieży.
- Restrukturyzacja instytucji usług zdrowotnych i uzdrowiskowych.

technicznej.

- Niekonsekwencja w zakresie reform służby zdrowia.
- Rosnący poziom instytucjonalizacji trzeciego sektora.
- Zahamowanie rozwoju e-administracji.
- Wzrost kosztów dostarczania usług publicznych na obszary peryferyjne.

INFRASTRUKTURA I UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE

MOCNE STRONY

Infrastruktura techniczna i energetyka:

- Gęsta sieć infrastruktury komunalnej.
- Istnienie rozwiniętego systemu zaopatrywania w ciepło scentralizowane w dużych miastach regionu.
- Znaczny postęp w gazyfikacji regionu.
- Funkcjonowanie elektrowni Turów - trzeciej co do wielkości w kraju na obszarze województwa.
- Złóża węgla brunatnego w podregionie LGOM.

Powiązania komunikacyjne:

- Duże znaczenie tranzytowe regionu - przebieg europejskiego korytarza transportowego.
- Sieć dróg o wskaźniku gęstości powyżej średniej krajowej.
- Duża gęstość sieci kolejowej powyżej średniej krajowej.
- Nowoczesny Międzynarodowy Port Lotniczy Wrocław S.A.
- Dobre powiązania z europejskim systemem transportowym.

SŁABE STRONY

Infrastruktura techniczna i energetyka:

- Niewystarczające pokrycie województwa dostępem do Internetu w tym szerokopasmowego.
- Mały udział produkcji energii ze źródeł odnawialnych.
- Zdekaptalizowana w stopniu znaczącym infrastruktura energetyczna.
- Niskie dochody samorządów i możliwości finansowania tworzenia odpowiedniej infrastruktury techniczno-ekonomicznej.
- Niska jakość sieci przesyłowej niskiego napięcia.

Powiązania komunikacyjne:

- Słabe powiązania transportowe ze stolicą kraju oraz w kierunku północnym.
- Słabe powiązania transportowe ośrodka wojewódzkiego z częścią ośrodków subregionalnych.
- Niedostateczna przepustowość sieci infrastruktury transportowej niedostosowana do rosnących potrzeb oraz znaczna degradacja istniejącej sieci.
- Niewystarczająca dla obsługi regionu liczba i stan przepraw mostowych na Odrze i dopływach.
- Brak realizacji koncepcji transportu zintegrowanego szczególnie w obszarze metropolitalnym Wrocławia i dużych ośrodkach subregionalnych.
- Brak dróg ekspresowych i dwujezdniowych.
- Niewykorzystany potencjał istniejących linii kolejowych.
- Zdekaptalizowana infrastruktura żegluga, wyeksploatowane nabrzeża i urządzenia portowe.
- Słabe wykorzystanie możliwości transportowych rzeki Odry.

Miasta, obszary wiejskie i system osadniczy:

- Wrocław jako kształtujący się ośrodek metropolitalny, sklasyfikowany jako ośrodek metropolitalny typu słaby MEGA.
- Wysoki wskaźnik urbanizacji w porównaniu z przeciętną w Polsce.
- Policentryczna struktura sieci osadniczej duże ośrodki subregionalne oraz znacząca liczba mniejszych miast.
- Relatywnie gęsta sieć miast o wysokich walorach urbanistycznych i architektonicznych.
- Różnicowanie się funkcji obszarów wiejskich (szczególnie w pobliżu miast).
- Skoncentrowane osadnictwo wiejskie.

Bezpieczeństwo przeciwpowodziowe:

- Bogata sieć hydrograficzna i ukształtowanie terenu sprzyjające retencjonowaniu wód i poprawie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.

SZANSE

Infrastruktura techniczna i energetyka:

- Wykorzystanie nowych technologii energetycznych bazujących na odnawialnych źródłach energii.
- Pełna realizacja projektu budowy Dolnośląskiej Sieci Szkieletowej.
- Możliwość włączenia wewnętrznych systemów infrastruktury technicznej w dostępne przestrzennie ponadregionalne systemy tranzytowe.
- Wzrost nakładów na bezpieczeństwo energetyczne w kraju.
- Lepsza koordynacja działań w zakresie modernizacji i rozbudowy sieci przesyłowych.

Powiązania komunikacyjne:

- Rozwój międzynarodowych powiązań transportowych.
- Poprawa powiązań wewnątrz krajowych.
- Dalszy wzrost znaczenia tranzytowego regionu.
- Rozwój multimodalnych centrów logistycznych.
- Modernizacja Odrzańskiej Drogi Wodnej do IV klasy żeglowności.
- Rzeka Odra wykorzystywana w turystyce wodnej.

Miasta, obszary wiejskie i system osadniczy:

- Zjawisko niekontrolowanej i intensywnej suburbanizacji zwłaszcza w obszarze metropolitalnym Wrocławia i obszarach innych większych miast regionu.
- Brak ładu przestrzennego w zagospodarowaniu miejscowości, obszarów i tras komunikacyjnych oraz niski poziom estetyki otoczenia na terenach mieszkaniowych.
- Wyludnianie się terenów wiejskich na obszarach peryferyjnych.

Bezpieczeństwo przeciwpowodziowe:

- Zły stan techniczny infrastruktury ochrony przeciwpowodziowej.
- Niewystarczająca liczba i pojemność zbiorników retencyjnych oraz powierzchnia obszarów zalewowych, wycinkowa regulacja rzek i potoków.

ZAGROŻENIA

Infrastruktura techniczna i energetyka:

- Utrudnienia prawne w budowie publicznego dostępu do Internetu.
- Rosnący deficyt energii w obszarze metropolitalnym Wrocławia.
- Dalsza dekapitalizacja sieci przesyłowych.

Powiązania komunikacyjne:

- Niedostateczne uwzględnienie potrzeb transportowych regionu w krajowej polityce transportowej (transport drogowy, kolejowy, wodny śródlądowy).
- Konkurencja za strony rozwijających się regionalnych portów lotniczych w kraju i za granicą.
- Wydłużanie czasu dojazdu do regionu.
- Wydłużenie czasu dojazdu z/do ośrodka wojewódzkiego z/do ośrodków subregionalnych.
- Rozwój alternatywnych szlaków transportowych w krajach sąsiednich.
- Postępująca niedrożność systemu transportowego w tym w ośrodku wojewódzkim.

<p>Miasta obszary wiejskie i system osadniczy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost atrakcyjności zewnętrznej miast województwa dolnośląskiego. • Rozwój funkcji zarządczych, kontrolnych, akademickich i kulturalnych ośrodka wojewódzkiego i dużych miast subregionalnych. • Uporządkowanie systemu planowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mała rola transportu kolejowego (zwłaszcza towarowego). • Brak zintegrowania komunikacyjnego z resztą kraju. • Marginalizacja znaczenia transportowego Odry. <p>Miasta obszary wiejskie i system osadniczy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Postępująca degradacja społeczno-gospodarcza części mniejszych ośrodków miejskich. • Narastające zjawiska chaotycznej suburbanizacji. • Wyludnianie niektórych obszarów.
<p>Bezpieczeństwo przeciwpowodziowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój nowych technologii ostrzegania przed powodzią. • Realizowane duże inwestycje w dziedzinie infrastruktury przeciwpowodziowej. • Realizacja Programu dla Odry 2006. 	<p>Bezpieczeństwo przeciwpowodziowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak konsekwentnej realizacji Programu dla Odry. • Niedostateczne nakłady na systemową ochronę przed powodzią i suszami oraz ich skutkami.

WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA, MIĘDZYNARODOWA I PONADNARODOWA

<p style="text-align: center;">MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowana współpraca międzyregionalna i międzynarodowa i rozwinięta współpraca miast partnerskich. • Funkcjonowanie euroregionów ułatwiających działania transgraniczne. • Podjęcie działań w kierunku utworzenia Europejskiego Ugrupowania Współpracy Transgranicznej (Euroregion Nysa i Glacensis). 	<p style="text-align: center;">SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asymetria rozwojowa pogranicza polsko-czeskiego i polsko-niemieckiego. • Niewystarczająca transgraniczna wymiana doświadczeń. • Brak wspólnych programów rozwojowych.
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie regionów przygranicznych funduszami europejskimi. • Tworzenie wspólnych transgranicznych kompleksów turystycznych. • Wzrost aktywności władz lokalnych w podejmowaniu współpracy zewnętrznej i wewnętrznej. • Wzbogacenie współpracy międzyregionalnej o przedsięwzięcia o charakterze gospodarczym i ze sfery polityki społecznej. • Wdrożenie programu operacyjnego Polska Zachodnia. • Postępująca integracja z silnymi regionami UE wynikająca z korzystnego położenia i silnej roli Wrocławia. 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opóźnienie prac nad powołaniem EUWT. • Brak realizacji programu dla Polski Zachodniej. • Konkurencyjność terenów turystycznych za granicą. • Globalizacja jako czynnik zmniejszający, niwelujący integrację regionalną i poczucie tożsamości. • Reaktywność względem partnerów niemieckich.